

The Right Space

Issue #4
Inwood, NY

27 Kislev 5775
The Shabbat and Chanukah Edition

אכלו משמנים

Another Ashkenaz for the Chanukah that is exclusively Ashkenaz besides מעוז צור is known as אכלו משמנים. These five stanzas plus refrain of אכלו משמנים were written by אברהם (the first letter of each stanza spells this: אכלו ברבורים רך הקולות (מקולות).

There seems to be a question as to the identity of the author of this פזמון. The author רב יעקוב רב (source "12" of the text) discusses this פזמון exhaustively. Some believe that the author of this is R. Avraham Ibn Ezra but I am not so sure. Ibn Ezra lived from 1089–1164 and the first mention of this פזמון didn't happen until the 1400s by the Mahari Bruna (1400-1480), a talmid of Israel Isserlin (the Trumas HaDeshen). This was close to 300 years later!

I am a strong proponent of Occam's razor, a problem-solving principle which states that among competing hypotheses, the one with the fewest assumptions should be selected. Other, more complicated solutions may ultimately prove correct, but—in the absence of certainty—the fewer assumptions that are made, the better. Too many assumptions must be created in order for me to believe that this song was not put down in writing for so long.

So far there are five different recordings which I have found online for אכלו משמנים. A page with these links is located at <http://vasikin.com/trs.html>.

(source: 1+2+9; זצ"ל; מן אברהם זצ"ל)

אָכְלוּ מִשְׁמָנִים, וְסוּלַת רְבוּכָה,
תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנִים, שַׁבַּת וְחֲנוּכָּה:
הָאֵי הָאֵי בֵּית כּוֹר, תִּמְכּוֹר תִּתְקוֹר לְשִׁכּוֹר בֵּית כּוֹר,
לְצוֹרֵךְ חֲנוּכָּה:
בְּרַבּוּרִים אָבוּסִים, בְּשִׁפּוּדִים צְלוּיִם,
וְכָלִיל לְאִישִׁים, אֶחָד מִן הַמְּנוּיִים:
הָאֵי הָאֵי בֵּית כּוֹר, תִּמְכּוֹר תִּתְקוֹר לְשִׁכּוֹר בֵּית כּוֹר,
לְצוֹרֵךְ חֲנוּכָּה:
רַךְ וְטוֹב וְאֶשְׁמֵן, צְלִי-אֵשׁ וּמִצּוֹת,
עֲנֵנו וְאֶמְרוּ אָמֵן, אֶכְלוּ בְּדִיצוֹת:
הָאֵי הָאֵי בֵּית כּוֹר, תִּמְכּוֹר תִּתְקוֹר לְשִׁכּוֹר בֵּית כּוֹר,
לְצוֹרֵךְ חֲנוּכָּה:
הַקּוֹלוֹת יִתְדָלוּן, מִנְסוּף הַמַּיִם,
בְּבֵית הַיָּנּוּ נְלוּן, בְּכֹל יוֹם פְּעֻמִּים:
הָאֵי הָאֵי בֵּית כּוֹר, תִּמְכּוֹר תִּתְקוֹר לְשִׁכּוֹר בֵּית כּוֹר,
לְצוֹרֵךְ חֲנוּכָּה:
מִקּוֹלוֹת מַיִם רַבִּים, תִּצְלָנָה אֲזַנְכֶם,
וּמִשְׁרַת דָּם עֲנָבִים, לֹא-יִמוּשׁ מִפִּיכֶם:
הָאֵי הָאֵי בֵּית כּוֹר, תִּמְכּוֹר תִּתְקוֹר לְשִׁכּוֹר בֵּית כּוֹר,
לְצוֹרֵךְ חֲנוּכָּה:

Note that the text of אכלו משמנים on the other side is compiled using the following sources:

1. Facsimile of manuscript of zemirot and birkat ha-mazon, Prague, ca. 1515. Original manuscript in State Jewish Museum of Prague. Note that the actual date is 10 Marcheshvan 5275 or October 30, 1514.
2. סדור מברכה – published in 1623, Venice, pages 21-22, <http://aleph.nli.org.il/nli/dig/books/bk001012996.html>
9. סדור מברכה – published in 1715, Venice, pages 15-16, <http://aleph.nli.org.il/nli/dig/books/bk001060828.html>
12. אור ישראל - 30 תשס"ג טבת, הרב יעקוב שמוא' על השיר "אכלו משמנים" לשבת חנוכה שפיגל, pages 144-153, starting at <http://hebrewbooks.org/pdfpager.aspx?req=13608&st=&pgnum=144&hilite=>